

opfyldt i praksis. Derudover må det være en forudsætning, at prisfastsættelsen på de bundne varer ikke indirekte påvirker prisfastsættelsen for de øvrige, ubundne varer i detaillisternes sortiment. I mange tilfælde bevirker indførelsen af bruttopriser imidlertid en ændring af omkostningsfordelingen, således at de prisbundne varer kommer til at bære en større del af forhandlingsomkostningerne, andre varer en mindre del. Forbrugerne køber derfor visse varer dyrere, andre varer billigere end under en tilstand med ubunden konkurrence. Hvorvidt gennemsnitsniveauet er blevet påvirket i den ene eller den anden retning, er det næppe muligt at afgøre.

2) *Sammenligning mellem priser og avancer for samme varer før og efter indførelsen af bruttopriser.*

En sådan sammenligning kan være berettiget i USA, hvor bruttopriserne for en lang række varer daterer sig fra nogenlunde samme tidspunkt, nemlig gennemførelsen af Miller-Tyding-loven i 1937. I Sverige lader metoden sig ikke benytte, alene på grund af vanskelighederne ved at fiksere tidspunktet for indførelsen af bruttopriser for et tilstrækkelig repræsentativt udsnit af varer. Bortset herfra kan man indvende mod metoden, at man ikke får den indirekte virkning på „den frie sektors“ priser med ind i billedet, jfr. foran. — Federal Trade Commission's rapport og andre tilsvarende undersøgelser bygger da også på en kombination af de to metoder. — Forfatteren anfører, at man ved disse undersøgelser har fået et værdifuldt materiale til belysning af bruttoprissystemets virkninger i forskellige forretningstyper og for forskellige forbrugerkategorier. Derimod har man ved alle undersøgelser måttet opgive forsøg på at beregne den samlede eller gennemsnitlige virkning af prisforandringerne for forskellige varer, idet det ikke har været muligt at give de enkelte prisforandringer en vægt, som modsvarer deres betydning for forbrugerne.

Undersøgelser af denne art kan iøvrigt enten tilrettelægges således, at man som i USA sammenligner priser og avancer for prisbundne varer på tidspunkter umiddelbart før og efter indførelsen af bruttoprissystemet, eller således at man for hele

brancher undersøger bevægelserne i de procentvise avancer gennem en længere periode, i hvilken der både forekommer fri prisdannelse og bruttoprisbindinger. Den sidste metode er forsåvidt at foretrække, som virkningerne af bruttoprisbindinger ikke kan antages at være udtømt på kort sigt. Ved den sidstnævnte metode støder man imidlertid på den vanskelighed, at bevægelser i de procentvise handelsavancer (bruttoavancer) i lige så høj grad er udtryk for forandringer i produktionens som i distributionens effektivitet. Da industriens rationalisering er sket i hurtigere tempo end handelens, udgør distributionsomkostningerne nu en større del af varepriserne end tidligere. Det er efter forfatterens mening helt umuligt at afgøre, hvor meget af en eventuel stigning i avancesatserne der beror på dette forhold, og hvor meget der skyldes indførelse af bruttoprisbindinger.

3) *Udviklingen af avancesatser og indtjeningsforhold i prisbundne brancher sammenholdt med udviklingen i „frie“ brancher.*

Her møder man samme vanskeligheder som ved den foregående metode. Avancesatsernes højde afhænger af omkostningsudviklingen såvel i produktionsleddet som indenfor distributionen. Indkomstudviklingen er et resultat af en lang række faktorer, blandt hvilke virkningen af bruttoprisbindinger ikke kan udskilles.

4) *Sammenligning mellem avancesatser i forskellige lande.*

Denne metode karakteriseres af forfatteren som den farligste af dem alle. Sammenligningen er kun berettiget, når industriens produktivitet er den samme i de pågældende lande, og når varerne endvidere møder samme markedsforskel.

Disse forudsætninger har været opfyldt i de amerikanske undersøgelser, hvor man som ovenfor nævnt har kunnet sammenligne priserne i enkeltstater, hvor bruttoprissystemet er tilladt, med priserne for nøjagtig de samme mærker i stater, hvor det er forbudt. Tilsvarende forhold forekommer imidlertid ikke udenfor USA.

Konklusioner.

Af de nævnte grunde mener forfatteren, at empiriske undersøgelser af bruttopris-